

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala, Lappeenranta
Hoitotyön koulutusohjelma

Anne Kiljunen

Eettisyys hoitotyössä sairaanhoitajien kuvaamana Honkaharjun sairaalassa osastolla 3

Opinnäytetyö 2014

Tiivistelmä

Anne Kiljunen

Eettisyys hoitotyössä sairaanhoitajien kuvaamana Honkajarjun sairaalassa osastolla 3, 26 sivua, 4 liitettä.

Saimaan ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta

Hoitotyön koulutusohjelma

Opinnäytetyö 2013

Ohjaajat: lehtori Riitta Kalpio, Saimaan ammattikorkeakoulu ja osastonhoitaja Hanna Turunen, Honkajarjun sairaala osasto 3, Imatra

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata sairaanhoitajien eettistä osaamista hoitotyössä. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää miten sairaanhoitajat määrittelevät etiikan ja eettisen päätöksenteon vaikutukset päivittäisessä hoitotyössä. Tarkoituksena oli tuoda esille, mitä eettisiä haasteita työ heille asettaa ja miten he niitä ratkaisevat.

Opinnäytetyö on toteutettu kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä induktiivista päättelyä käyttäen. Saadut vastaukset tiivistettiin yhdeksi kokonaisuudeksi. Opinnäytetyössä on käytetty avointa kyselylomaketta johon sairaanhoitajien tuli kuvata omia kokemuksiaan ja näkemyksiään eettisestä osaamisesta sekä eettisestä päätöksenteosta päivittäisessä hoitotyössä. Kyselylomakkeen palautti 6 osaston 19:stä sairaanhoitajasta. Kysely sairaanhoitajille toteutettiin heinäkuussa 2013 ja raportti valmistui syksyllä 2013.

Opinnäytetyön tutkimustulosten mukaan sairaanhoitajilla on vankka ammattitaito ja halu tehdä työtään potilaiden hyväksi. Sairanhoitajat tiedostavat eettisen päätöksenteon tärkeyden potilaiden hoidossa mutta tuovat myös esille arjen haasteet, jotka vaikeuttavat eettistä päätöksentekoa.

Vastauksissa korostuvat oikean ja väärän tunnistaminen, itsemääräämisoikeus sekä oikeudenmukaisuus. Sairanhoitajat haluavat tehdä työtä oikein arvojen ja lakien mukaisesti, ihmistä kunnioittaen. Sairanhoitajat nostivat esille myös ammatillisen itsensä kehittämisen ja työhyvinvoinnin.

Jatkossa voisi tehdä uusintakyselyn, jolloin voitaisiin verrata, onko eettisiin haasteisiin voitu vaikuttaa. Tutkimukseen voisivat osallistua myös osastolla työskentelevät perus- ja lähihoitajat. Saatuja tuloksia voitaisiin hyödyntää myös sairaanhoitajakoulutuksessa etiikan opetuksessa.

Asiasanat: eettinen osaaminen, eettinen päätöksenteko

Abstract

Anne Kiljunen

Ethics in nursing as described by nurses in Honkajarju Hospital, Ward 3, 26 pages, 4 appendices

Saimaa University Applied of Sciences, Lappeenranta

Degree Program in Nursing

Bachelor's Thesis 2014

Instructors: Principal Lecturer Riitta Kalpio Saimaa University Applied of Sciences and Head Nurse Hanna Turunen in Honkajarju Hospital, Imatra

Purpose of this bachelor's thesis study was to describe nurses' ethical expertise in nursing. The aim was to find out how nurses define ethics, and the ethical decision-making impact of day to day care at work. The aim was to highlight the ethical challenges presented in work and reveal how those challenges are handled.

The thesis has been carried out using a qualitative research method, using inductive reasoning, the purpose of which was to summarize the responses. The thesis used an open questionnaire in which nurses described their own experiences and views on ethical expertise and its application in the ethical decision-making process in daily nursing care. Questionnaires were returned by 6 of the 19 nurses on the ward. The questionnaire for nurses was carried out in July 2013 and the report in the autumn of 2013.

The results of this study reveal that the nurses have a strong sense of professionalism and willingness to work with patients. Nurses are aware of the importance of ethical decision-making in patient care but also bring out the everyday challenges that make those decisions difficult.

The responses highlighted identification of right and wrong, self-determination and the right to justice. Nurses want to do the job right according to the values and laws and respect for people. Nurses also brought out the importance of professional self-development and well-being at work.

Further research could be done at a later time, taking into account also the opinions of other caring staff. The results obtained might be used in nursing education ethics classes.

Key concepts: ethical competence, ethical decision-making

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Sairaanhoidajan eettinen osaaminen.....	6
2.1 Hoitotyön etiikka	6
2.2 Sairaanhoidajan koulutus Suomessa	7
2.3 Sairaanhoidajan osaaminen	8
2.4. Eettinen päätöksenteko	9
3 Potilaan oikeudet ja itsemääräämisoikeus	11
3.1 Potilaan oikeudet.....	11
3.2 Potilaan itsemääräämisoikeus.....	11
4 Opinnäytetyön tavoite	12
5 Opinnäytetyön toteutus	13
5.1 Aineiston keruu.....	13
5.2 Aineiston analyysi.....	13
5.3 Eettisyys ja luotettavuus	14
6 Tutkimustulokset.....	15
6.1 Etiikka sairaanhoidajien kuvaamana	15
6.2 Eettinen osaaminen hoitotyössä.....	16
6.3 Eettiset ongelmat hoitotyössä.....	18
6.4 Eettisten ongelmien ratkaisukeinot hoitotyössä.....	19
6.5 Eettistä hoitotyötä vahvistavat tekijät.....	20
6.6 Yhteenveto tutkimustuloksista	21
7 Pohdinta.....	22
Kuvat.....	24
Lähteet.....	25

Liitteet

Liite 1 Saate

Liite 2 Kyselylomake

Liite 3 Yhteistyösopimus opinnäytetyöstä

Liite 4 Lupa-anomus/päätös

1 Johdanto

Opinnäytetyöni tarkoitus on kuvata sairaanhoitajien eettistä osaamista ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Haluan opinnäytetyölläni selvittää, miten sairaanhoitajat kokevat eettisen päätöksenteon vaikutukset päivittäisessä työssään. Hoitotyön opiskelujeni aikana olen nähnyt hyvin monenlaisia tapoja hoitotyön toteuttamiseen. Sairaanhoitajakoulutuksessa käsitellään potilaan kohtaamista ja eettistä osaamista, joten halusin selvittää, kuinka se näkyy jo valmiiden sairaanhoitajien arjessa.

Potilaan oikeuksiin kuuluu saada parasta mahdollista hoitoa. Nykyisin potilaat myös uskaltavat vaatia enemmän ja parempaa hoitoa. Potilaan vakaumusta, yksityisyyttä ja ihmisarvoa tulee kunnioittaa (Valvira 2013.) Tämän vuoksi oli kiinnostavaa selvittää kuinka valmiit sairaanhoitajat näkevät potilaiden oikeudet.

Sairaanhoitajaliitto ry:n 2013c:n mukaan Suomessa oli vuonna 2010 sairaanhoitajia työelämässä 75 000. Maailmanlaajuisesti sairaanhoitajia ja kättilöitä on 19,3 miljoonaa. Suomessa jokaista tuhatta asukasta kohden työskentelee 9,6 sairaanhoitajaa. (Sairaanhoitajaliitto ry. 2013c.) Sairaanhoitajat tekevät työtään omalla persoonallaan, jokainen on erilainen, ja tästä syystä jokaisella on oma tyyliinsä toteuttaa hoitotyötä.

Opinnäytetyössäni tavoitteenani on, että sairaanhoitajat voisivat mahdollisimman kattavasti ja tarkasti kuvailla omia kokemuksiaan ja näkemyksiään hoitotyön eettisyydestä. Olen rajannut opinnäytetyöni koskemaan ainoastaan sairaanhoitajia, koska itse opiskelen sairaanhoitajaksi. Toiveenani on saada opinnäytetyöllä tietoa, josta olisi jatkossa apua työyhteisössä, sairaanhoitajaopiskelijoiden koulutuksessa ja omassa tulevassa ammatissani.

2 Sairaanhoidajan eettinen osaaminen

Uskonpuhdistusten aikana, jolloin luostarilaitokset romahtivat, oli hoitotyön eettisessä kehittämisessä ajanjakso, jolloin kuka tahansa maallikko alkoholisteista vankeihin sai toteuttaa hoitajan työtä. Sairaalat olivat ala-arvoisessa kunnossa ja kuolleita tuli paljon. Moderneitten sairaaloiden perustaminen alkoi 1700-luvulla Pohjolassa ja muualla Euroopassa. Varsinainen hoitotyön kehitys alkoi 1800-luvulla. (Sarvimäki & Stenbock-Hult 2009, 72–73.)

Vuonna 1958 sairaanhoitajakoulujen ja -opistojen johtajattarien tekemä sairaanhoitajien vala kuului seuraavasti: *Lupaan, että vakaa ja vilpitön tahtoni on sairaanhoitajan tointa harjoittaessani parhaan kykyäni ja ymmärrykseni mukaan täyttää ne velvollisuudet, jotka minulle sairaanhoitajana kuuluvat, ja pitää aina mielessäni sairaanhoitajan työn korkeat ihanteet.* (Sairaanhoitajaliitto 2013b.) Myös tänä päivänä sairaanhoitajaopiskelijat lausuvat oman koulukohtaisen valan valmistumisen yhteydessä.

2.1 Hoitotyön etiikka

Sairaanhoitajien eettinen osaaminen voidaan jakaa kahteen aikakauteen: ns. esihistoria-aikaan sairaanhoitajan ammatissa ennen Florence Nightingalea sekä aikaan sen jälkeen, jolloin varsinaiset koulutukset ammattiin alkoivat. Sairaiden ja apua tarvitsevien hoitotyötä on ollut aina olemassa kaikissa kulttuureissa. Hoitotyö alkoi kuitenkin varsinaisesti muokkaantua vasta kristinuskon ja luostarilaitoksen myötä. Aikoinaan uskottiin, että hoitotyö oli Jumalalta saatu kutsumus. Sairaanhoitajat työskentelivät ilman vapaapäiviä, ja palkan saantikin oli epäolennaista. (Sarvimäki & Stenbock-Hult 2009, 70- 73.)

Florence Nightingalea (1820–1910) pidetään nykyaikaisen englantilaisen hoitotyön perustajana. Hoitajien järjestelmälliset koulutukset alkoivat vuonna 1860. Florencen mukaan sairaanhoitajien osaamisalue ei saanut olla vähempiarvoinen lääkäriin verrattuna. Florencen hoitotyön etiikassa oli paljon vaikutteita kristinuskosta, laupeuden etiikasta ja asketismista. (Sarvimäki & Stenbock-Hult 2009, 74.) Suomessa sairaanhoitajien koulutus käynnistyi Helsingin kirurgisessa sairaalassa vuonna 1889. Ensimmäistä sairaanhoitajakurssia johti ylihoitaja Anna Broms. Vuonna 1904 Sophie Mannerheimistä tuli ylihoitaja, jonka jälkeen

Nightingale-henki vahvistui. (Sarvimäki & Stenbock-Hult 2009, 73–74). Ajan myötä sekä koulutuksen ja hoitotyön edetessä eettinen osaaminen on vahvistunut.

Vuonna 1953 Kansainvälinen sairaanhoitajaliitto ICN laati ensimmäiset sairaanhoitajien eettiset ohjeet. Hoitajien päävastuuseen kuuluivat oli terveyden edistäminen, sairauksien ehkäiseminen, terveyden palauttaminen, kärsimysten vähentäminen ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen. (Sarvimäki & Stenbock-Hult 2009, 76.) Suomessa sairaanhoitajien eettiset ohjeet ovat vuodelta 1996, ja niiden tarkoitus on tukea eettistä päätöksentekoa päivittäisessä työssä (Sairaanhoitajaliitto 2013b). Sairaanhoitajien eettiset ohjeet sisältävät 6 eri pykälää, joissa annetaan eettisiä ohjeita työhön, ammattitaitoon, potilaaseen, työtovereihin, yhteiskuntaan ja ammattikuntaan liittyen. Sairaanhoitajan tehtävä on kärsimyksen lieventäminen. Tämän mukaan hoitajan tulee auttaa ja tukea potilasta selviytymään kivusta sekä edistää potilaan hyvää oloa. (Sailo & Varti 2000,63). Jotta sairaanhoitajan eettinen hoitotyö olisi hyvää, hänen täytyy ymmärtää, mitä eettisesti hyvä tarkoittaa ja kuinka sitä toteutetaan. Hyvän eettisen toiminnan perustana on kehittynyt moraalinen tajuaminen, vakaa luonne, oman tiedon ja haavoittuvuuden ymmärtäminen. Sairaanhoitajan eettinen tieto pohjautuu teoreettiseen, toiminnalliseen, tilanteelliseen ja henkilökohtaiseen eettiseen tietoon (Sarvimäki & Stenbock-Hult 2009, 86.)

2.2 Sairaanhoitajan koulutus Suomessa

Suomessa sairaanhoitajakoulutukseen pääsee vuosittain noin 2400 opiskelijaa, heistä 70–80 % valmistuu. Vuonna 2011 Suomessa valmistui 2515 uutta sairaanhoitajaa. (Sairaanhoitajaliitto 2013c.) Koulutus on laajuudeltaan 210 opintopistettä ja kestää keskimäärin 3,5 vuotta. Koulutus antaa oikeudet toimia sairaanhoitajana myös muissa Euroopan maissa. (Sairaanhoitajaliitto 2013a.) Tällä hetkellä Suomessa sairaanhoitajaksi voi opiskella 25 eri ammattikorkeakoulussa. Korkeakoulut saavat itse päättää opetussuunnitelmistaan, siksi niiden rakenne ja sisältö vaihtelevat eri koulujen välillä. Yhteiskunnan muuttuminen ja kehitys ovat vaikuttaneet myös sairaanhoitajien koulutukseen. Koulutus sisältää ammattiopintoja, tieto-, viestintä- ja kieliopintoja sekä ammatillista harjoittelua. (Sairaanhoitajaliitto 2013a.)

Saimaan ammattikorkeakoulussa tutkinnon rakenne jakautuu seuraavasti: perusopinnot 32 opintopistettä, ammattiopinnot 85 opintopistettä, vapaasti valittavia 3 opintopistettä, ammattitaitoa edistävä harjoittelu 75 opintopistettä sekä opinnäytetyö 15 opintopistettä. (Saimaan ammattikorkeakoulu. 2013a.)

2.3 Sairaanhoidajan osaaminen

Sairaanhoidajien osaaminen on monimuotoista. Sairaanhoidajan tulee kehittää ja toteuttaa hoitotyötä, jossa terveyden edistämällä ja ylläpitämällä on suuri merkitys. Hoitotyö on sairauksien ehkäisemistä ja parantavaa hoitoa, joka sisältää kuntouttavan työotteen. Sairaanhoidajan on pystyttävä itsenäiseen työskentelyyn ja toteutettava kokonaisvaltaista hoitoa lääkärin ohjeiden mukaan. Opiskeluissa opittuja teoretietoja tulee osata hyödyntää ja soveltaa käytännön työssä. (Sairaanhoidajaliitto 2013a.)

Saimaan ammattikorkeakoulun syksyllä 2011 aloittaneiden sairaanhoidajaryhmien osaamisperusteisessa opetussuunnitelmassa ensimmäisen vuoden teemana on eettinen osaamisen ja hoitotieteen perusteet, joka on 3 opintopistettä. Sen sisältöön kuuluu

- *ymmärtää etiikan peruskäsitteet*
- *kuvata eettisiä ongelmia hoitotyössä*
- *käyttää eettistä päätöksentekoprosessia pohtiessaan hoitotyön eettisiä ongelmia*
- *selittää hoitotieteen peruskäsitteet*
- *kuvata hoitotieteen teorioita*
- *arvioida hoitotieteellistä tietoa ja soveltaa sitä näyttöön perustuvan hoitotyön pohjaksi*

(Saimaan ammattikorkeakoulu. 2013b.)

Ammattikorkeakoulu Metropolissa on meneillään ”Sairaanhoidajan tulevaisuuden osaaminen” -hanke, jossa sairaanhoidajan koulutuksen (180op) osaamistavoitteet ja keskeiset sisällöt on muokattu nykypäivän haasteita vastaaviksi. Yksi koulutuksen sisällöistä liittyy nimenomaan hoitotyön eettisyyteen ja ammatillisuuteen, ja osaamistavoitteisiin lukeutuvat eettinen hoitotyö ja terveydenhuolto, etiikka ja lainsäädäntö, ammatillisuus ja asiantuntijuus, ammatti-identiteetti sekä verkosto ja työparityö. (Korhonen 2013.)

2.4. Eettinen päätöksenteko

Suomessa hoitotyön eettisen osaamisen määrittely on vielä keskeneräinen, mutta sairaanhoitajien koulutuksessa sitä opetetaan (Leino-Kilpi, Salminen, Suhonen, Stolt 2011, 38–41). Tämän päivän hoitotyön ammattitaitovaatimukseen kuuluu keskeisesti eettinen ratkaisutaito ja kyky toimia. Hyvä eettinen osaaminen parantaa myös hoidon laatua, lisää työssä viihtymistä, inhimillisyyttä, tasa-arvoisuutta sekä mahdollisuutta kehittyä ihmisenä (Haho 2013.)

Eettinen päätöksentekoprosessi jakautuu neljään eri vaiheeseen: ymmärrys, ennakointi, toiminta ja oppiminen. Ymmärrysvaiheessa määritellään eettinen ongelman tunnistaminen, rajaaminen ja ratkaisuvaihtoehtojen selvittäminen. Ennakointivaiheessa valmistaudutaan toimintaan. Tässä vaiheessa varmistetaan perustehtävä, varmistetaan ongelman syy, nimetään toimintavaihtoehdot, ketkä ja mitkä asiat vaikuttavat ratkaistavaan ongelmaan sekä valitaan ja priorisoidaan toimintavaihtoehdot, joihin valitaan parhaimmat keinot tavoiteltavaan hyvään. Toiminnan vaiheeseen sisältyvät asiayhteyden säätely, tekojen tekeminen, tekojen tulosten määrittely sekä tekojen järkevyyden arviointi. Oppimisen vaiheessa pohditaan koko eettisen ongelmaratkaisun prosessia, siihen vaikuttaneita tekijöitä, mitä prosessista on opittu ja kuinka ratkaisuun on päästy. Toimintastrategioista on hyvä tehdä analyysi, jotta jatkossa voidaan helpommin lähestyä eettisiä ongelmia. (Leino-Kilpi & Välimäki 2008, 69–76.)

Mitä enemmän sairaanhoitaja pohtii omia arvojaan, käsityksiään sekä toimintansa taustoja, sitä paremmin hän kykenee tunnistamaan ja perustelemaan omien toimien valintoja ja ratkaisuja (Haho 2013). Sairaanhoitajien tulisi työuransa aikana reflektoida, täydentää ja päivittää tietojansa, mikä edesauttaisi potilaan hyvää ja oikeudenmukaista hoitoa. Hoitajat, jotka kokivat kivunhoitotaitonsa hyväksi, toteuttivat potilaiden edunvalvontaa muita selvästi enemmän. (Vartio & Leino-Kilpi 2009.)

Sairaanhoitajaopiskelijoiden taidot tunnistaa eettisiä ongelmia ovat usein puutteelliset. Heidän on myös vaikea kohdata eettisiä ongelmia sekä käsitellä niitä. Sairaanhoitajaopiskelijoiden eettistä oppimista voitaisiin tukea erilaisilla eettisen päätöksenteon malleilla, erilaisilla opetusmenetelmillä, eettisillä tapaamisilla,

ryhmäkeskusteluilla, dialogeilla ja moraalisisillä keskusteluilla. Aktiivinen vertais-tuki ja keskustelu auttaisivat tukemaan opiskelijoiden eettisyyden oppimista. (Koota & Poikkeus 2013, 4-5.)

Harju ja Vesala kuvaavat opinnäytetyössään hoitajien kokemuksia haastavien omaisten kohtaamisessa. Opinnäytetyöllä pyrittiin kehittämään hoitajien valmiuksia haastavien omaisten kohtaamiseen ja saamaan aiheesta lisää tietoa. Tulosten mukaan haastavien omaisten määrä on lisääntynyt, ja hoitajien kokemukset olivat erilaisia. Tulosten mukaan haastavat omaiset olivat vaativia, hyökkäviä ja peräänantamattomia. Tällaisten omaisten kanssa hoitajan on vaikea tehdä yhteistyötä. Hoitajat toivoivat lisää koulutusta haastavien omaisten kohtaamiseen sekä lisää tukea. (Harju & Vesala 2012.)

Etiikan opettaminen on tärkeää hoitotyötä tekeville. Ammattitaitoa edistävissä harjoittelussa ohjaajan antama tuki ja eettiset pohdinnat tukevat sairaanhoitaja-opiskelijoiden oppimista. Tässä ohjaajien vastuu korostuu. Opiskelijat tarvitsevat oppimisen tukena esimerkkejä sekä rakentavaa palautetta. Opiskeluaikana ohjaajien ja opettajien eettinen osaaminen välittyy myös opiskelijoille. (Koota & Poikkeus 2013, 4-5.)

3 Potilaan oikeudet ja itsemääräämisoikeus

Valviran mukaan kaikkien, jotka asuvat Suomessa pysyvästi, tulee saada hoitoa terveydentilaansa terveydenhuollossa olevien voimavarojen mukaan. Riippumatta potilaan kunnasta, perustuslain yhdenvertaisuussäännöksen mukaan on oikeus hoitoon ja palveluihin (Valvira 2013).

3.1 Potilaan oikeudet

Potilaan oikeuksiin kuuluvat hyvä terveyden ja sairaanhoito, hyvä kohtelu, jossa ihmisarvoa, vakaumusta ja yksityisyyttä kunnioitetaan. Hoidossa tulee huomioida yksilölliset tarpeet, äidinkieli ja kulttuuri. Ihmisiä ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan iän, terveydentilan tai vammaisuuden perusteella. Hoidon tulee tapahtua potilaan kanssa yhteisymmärryksessä. Hoidon aloittamisella tulee aina olla mahdollisuuksien mukaan lähimmäisen tai edustajan suostumus. Potilaalla on oikeus saada tiedot omasta terveydentilastaan, hoidon merkityksestä, hoitovaihtoehtoista ja niiden merkityksestä sekä muista hänen hoitoonsa liittyvistä asioista. Näitä asioita valvoo laki potilaan asemasta ja oikeuksista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012.)

Potilaalla on oikeus pyytää korjaamaan hänestä virheellisinä tallennetut tiedot. Potilaalle on laadittava hoitosuunnitelma. Mikäli potilas on tyytymätön saamaansa hoitoon tai kohteluun, hänellä on oikeus tehdä kantelu terveydenhuollosta vastaavalle johtajalle tai valvonnasta vastaaville viranomaisille. Potilasiamies voi antaa potilaalle tietoa tämän oikeuksista ja avustaa tarvittaessa muistutuksen tekemisessä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012.)

3.2 Potilaan itsemääräämisoikeus

Itsemääräämisoikeus sisältää oikeuden itsenäisyyteen, vapauteen ja itsemääräämiseen. Potilaalla on vapaus tehdä itsenäisiä päätöksiä omasta elämästään ja hyvinvoinnistaan. Jokaisella yksilöllä on oikeus määrätä omista asioistaan ja tehdä asiat omalla tavallaan. (Löfman 2006, 21–22.) Hoitotyön etiikan keskeisimmät peruskäsitteet ovat potilaan itsenäisyys ja länsimaissa autonomia.

Suomessa autonomian sijasta käytetään yleisimmin sanaa itsemääräämisoikeus. (Leino-Kilpi & Välimäki 2008, 137.)

Potilaiden päätöksiä on sairaanhoitajien helpompi kunnioittaa, jos valinnoista ja päätöksistä seuraa potilaille hyvää tai sairaanhoitaja on päätöksestä samaa mieltä. Erimielisyystilanteissa kunnioittaminen asettaa suurempia haasteita. (Leino-Kilpi & Välimäki 2008, 138.) Kun potilaalla on mahdollisuus toteuttaa itsemääräämisoikeuttaan, siitä on seurauksena myönteisiä asioita potilaalle itselleen ja hoitotyöntekijöille. On tärkeää kunnioittaa potilasta itsenäisenä yksilönä. (Löfman 2006, 27.)

4 Opinnäytetyön tavoite

Opinnäytetyöni tarkoitus on kuvata sairaanhoitajien kokemuksia hoitotyön eettisestä osaamisesta. Halusin selvittää, miten sairaanhoitajat määrittelevät etiikan hoitotyössä ja kuinka se näkyy heidän omassa työssään. Halusin selvittää, mitä eettisiä haasteita työ heille asettaa ja miten he niitä ratkaisevat. Tavoitteena oli saada tietoa eettisestä osaamisesta työyhteisön käyttöön sekä saada itselleni keinoja kehittyä tulevassa ammatissani. Opinnäytetyötä voidaan hyödyntää täydennyskoulutuksissa sekä se antaa myös käytännön tietoa, mitä sairaanhoitajaopiskelijoiden koulutuksessa tulisi huomioida.

Opinnäytetyöllä etsin vastauksia seuraaviin tutkimusongelmiin sairaanhoitajan kuvaamana:

1. Mitä etiikka tarkoittaa?
2. Mitä eettinen osaaminen on hoitotyössä?
3. Millaisia eettisiä ongelmia sairaanhoitajat työssään kohtaavat?
4. Miten eettiset ongelmat ratkaistaan työvuorossa?
5. Miten eettistä osaamista tulisi vahvistaa?

5 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisin tutkimusmenetelmin sairaanhoitajille annettavalla kyselylomakkeella (Liite 2) Imatralla Honkaharjun sairaalassa osastolla kolme. Kyselylomakkeissa olen käyttänyt avoimia kysymyksiä, jotta sairaanhoitajilla oli mahdollisuus vastata mahdollisimman tarkasti omin sanoin kysymyksiin. Tutkimuksessani olen käyttänyt induktiivista päättelyä, josta olen yksittäisistä kyselyn vastauksista koonnut suurempaa kokonaisuutta. Halusin tutkimuksessa selvittää osaston sairaanhoitajien eettistä osaamista. Toivoin että hoitajien vastauksista tulisi esille tietoa, jota voisi myöhemmin hyödyntää osastolla ja sairaanhoitajien opetussuunnitelmassa.

5.1 Aineiston keruu

Kyselylomakkeet vein osastolle heinäkuussa 2013 ja vastausaikaa oli kaksi viikkoa. Vastauksia oli kyseisessä ajassa tullut vain viisi, joten jatkoin kyselyä vielä viikolla. Tämän jälkeen hain kyselylomakkeet pois, ja lopullinen vastausmäärä oli kuusi. Osa sairaanhoitajista oli kesälomilla, mutta sain vastauksia kuitenkin riittävästi opinnäytetyöni tekemiseen, sillä tässä opinnäytetyössä pääpaino on vastausten laadussa, ei määrässä. Vastaukset analysoin induktiivisella sisällönanalyysillä, joilla hain vastauksia opinnäytetyöni tarkoitukseen ja tutkimustehtäviin.

5.2 Aineiston analyysi

Aloitin tutkimusaineiston analyysin lukemalla aineiston useampaan kertaan läpi, jotta aineisto tulisi itselle tutuksi. Vastaukset kirjoitin puhtaaksi kysymys kerrallaan. Fonttina käytin Arial 12:sta ja riviväli oli 1,5. Puhtaaksi kirjoitettua tekstiä oli 4 sivua. Puhtaaksi kirjoittamisen jälkeen kirjoitin tutkimusongelmat ja aloin siirtää vastauksia kyseessä olevan tutkimusongelman alle. Tämän jälkeen aloitin aineiston tiivistämisen. Yhdistin samaa tarkoittavat asiat ja selkeytin vastauksia tiiviimpään muotoon. Aineistosta nousi esiin yksittäisiä asioita, jotka halusin tuoda tuloksissa ilmi. Tiivistäminen oli haastavaa, koska samankaltaisia asioita oli kuvattu monin eri sanoin. Aineistolähtöisessä sisällön analyysissä aineiston annetaan kertoa omaa tarinaansa tutkittavasta aiheesta (Kylmä & Juvakka 2012, 113). Aineiston analyysille on annettava aikaa, koska vastaukset tulee

kirjoittaa puhtaaksi sanasta sanaan, samalla aineistoon perehtyen. Tiivistettyäni aineiston esiin nousivat selkeästi eri osa-alueet, joista olen nostanut esille tärkeimmät tulokset. Induktiivisella sisällön analyysillä on tarkoitus tekstin sanojen ja ilmaisujen luokitus, joiden avulla etsitään vastauksia tutkimuskysymyksiin (Kylmä & Juvakka 2012, 111 – 113).

5.3 Eettisyys ja luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteerit jaetaan neljään osaan, uskottavuus, vahvistettavuus, refleksiivisyys ja siirrettävyys. Laadullisen tutkimuksen tekijän uskottavuutta vahvistaa se, että tutkija on ollut tekemisissä tutkittavan ilmiön kanssa riittävän pitkän aikaa. (Kylmä & Juvakka 2012, 128). Omassa opinnäytetyössäni olin kiinnostunut kyselyyn vastaajien näkökulmasta. Laadullisen tutkimusmenetelmän vahvistettavuuteen kuuluu tutkimusprosessin tarkka kirjaus, jotta tutkimusprosessi voidaan jäljittää. Refleksiivisyys tarkoittaa tutkijan omia lähtökohtia ja omaa vaikutusta tutkittavaan ilmiöön. Siirrettävyydellä tarkoitetaan tulosten sopivuutta muihin vastaaviin tilanteisiin. (Kylmä & Juvakka 2012, 129)

Opinnäytetyöni toteutin kyselylomakkeen avulla, valmiit kyselypohjat vastausriiveineen jätin osastolla vastaavan sairaanhoitajan kanssa sopimaan paikkaan. Koska työn ohessa tietokoneella vastaaminen olisi ollut ongelmallista, päädyin toteuttamaan kyselyn paperiversiona, jotta sairaanhoitajat voivat tarvittaessa vastata kyselyyn kotonaan ja palauttaa kirjekuoren osastolle. Kyselylomakkeen kysymykset tein tutkimusongelmien mukaan. Koska olen työskennellyt kyseisellä osastolla, en halunnut kysyä taustatietoja, jotta ketään ei pysty vastauksista tunnistamaan. Kyselylomakkeen toimivuutta testasi etukäteen muutama oman ryhmän sairaanhoitajaopiskelija sekä yksi sairaanhoitaja, jotka eivät osallistuneet opinnäytetyön kyselyyn.

Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista, luottamuksellista ja tapahtui anonyymisti (Liite 1). Vastauspaperit tuli laittaa suljettuun kirjekuoreen niille sovittuun paikkaan. Vastausaikaa oli lopulta kolme viikkoa, jonka jälkeen hain osastolta kirjekuoret pois. Vastauslomakkeet säilytettiin huolellisesti ja asianmukaisesti sekä hävitettiin opinnäytetyön valmistuttua. Opinnäytetyön luotettavuuden kan-

nalta on tärkeää, että lähdeviitteet ja lähdeluettelo on tehty tarkasti. Lupaa opinnäytetyölle anoin ja sain Imatran kaupungin ohjeiden mukaisesti (Liite 3).

Opinnäytetyöni vastausten vähäisyyden vuoksi tutkimustuloksia oli helppo ymmärtää. Ottaen huomioon osaston sairaanhoitajien määrän (n=19) saatujen vastausten määrä oli kuitenkin hyvin pieni (6). Vastausten määrään on vaikuttanut todennäköisesti heinäkuu ja loma-aika, mutta oman aikatauluni vuoksi se oli ainut mahdollisuus opinnäytetyöni toteutukseen. Tulokset kertovat kuitenkin hyvin tämän tutkimukseen osallistuneen osaston tilanteesta ja sairaanhoitajien eettisestä osaamisesta.

6 Tutkimustulokset

Opinnäytetyö toteutettiin Imatralla Honkaharjun sairaalan vuodeosastolla 3. Osasto on sisätautien vuodeosasto, jossa on 32 vuodepaikkaa. Hoitotyö on monipuolista, ja hoidettavien potilaiden kunto vaihtelee suuresti. Osastolle tulee potilaita keskussairaalaan jatkohoitoon sekä päivystyspoliklinikan kautta. Sairaanhoitajia osastolla työskentelee 18 sekä 1 varahenkilöstön sairaanhoitaja. Yhteyshenkilönä ja työelämänohjaajana osastolta on osastonhoitaja Hanna Turunen. Osastonhoitajan kanssa tehtiin yhteistyösopimus opinnäytetyön tekemisestä osastolle (Liite 4). Kuvaan opinnäytetyöni tulokset tutkimusongelmittain.

6.1 Etiikka sairaanhoitajien kuvaamana

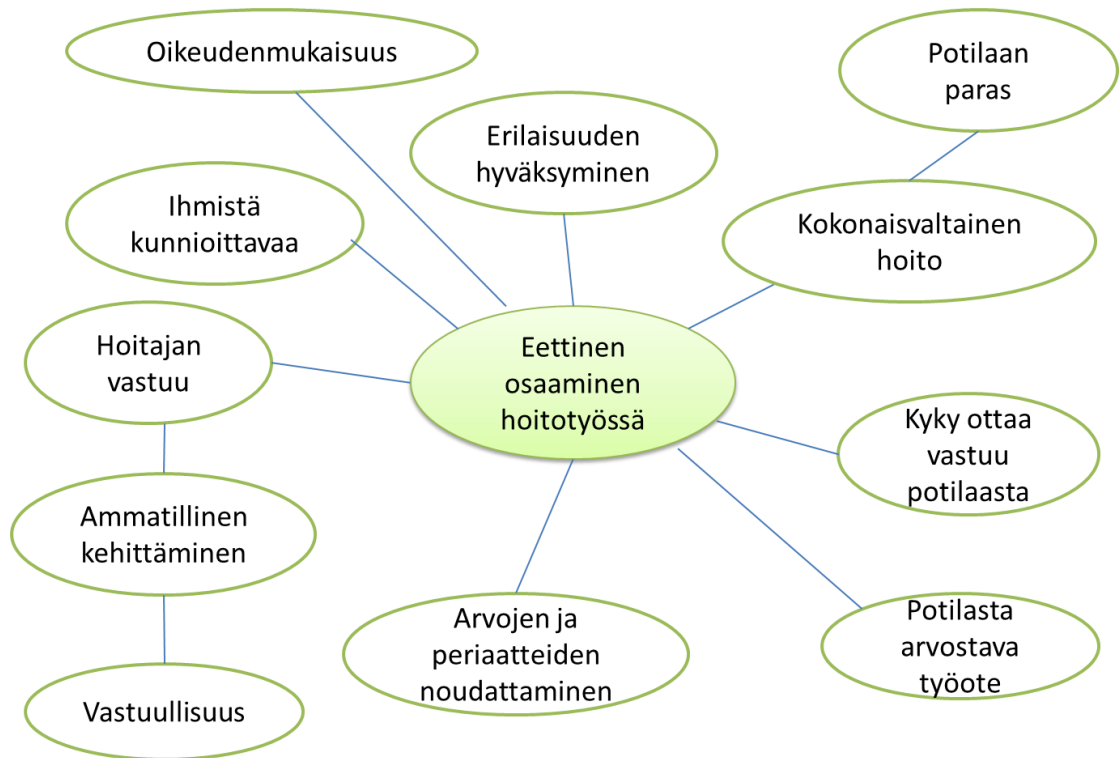
Sairaanhoitajat kuvaavat etiikkaa oikean ja väärän tunnistamisena, asiakaslähtöisyyden huomioimisena, itsemääräämisoikeutena sekä toisten kunnioittamisena. Tasavertaisuus, turvallisuus ja oikeudenmukaisuus liittyvät sairaanhoitajien mukaan myös etiikkaan. Hoitotyön eettisyys on asioiden tekemistä oikein. Sairaanhoitajan täytyy tietää, mitä tekee ja miksi tekee, sekä pystyä pohtimaan oikean ja väärän eroja päivittäisessä työssään. Eettisyyteen kuuluu oleellisena eettinen omatunto, jonka pohjalta päätöksiä tehdään ja pystytään puuttumaan tarvittaessa jonkun toisen työtoverin epäeettiseen käytökseen.

Kuva 1. Etiikka sairaanhoitajien (n=6) kuvaamana

6.2 Eettinen osaaminen hoitotyössä

Eettisessä hoitotyön osaamisessa tulee osata tehdä oikein potilaan parasta ajatellen. Hoitotyötä tehdään tiettyjen arvojen, lakien ja periaatteiden mukaisesti. Sairaanhoitajan toiminnan on oltava asiakasta arvostavaa, vastuullista, oikeudenmukaista ja ihmistä kunnioittavaa, hyvää hoitamista. Kaikkia potilaita tulee osata hoitaa tasapuolisesti, erilaisista taustoista ja kulttuureista ja uskontokunnista huolimatta.

Kuva 2. Eettinen osaaminen hoitotyössä

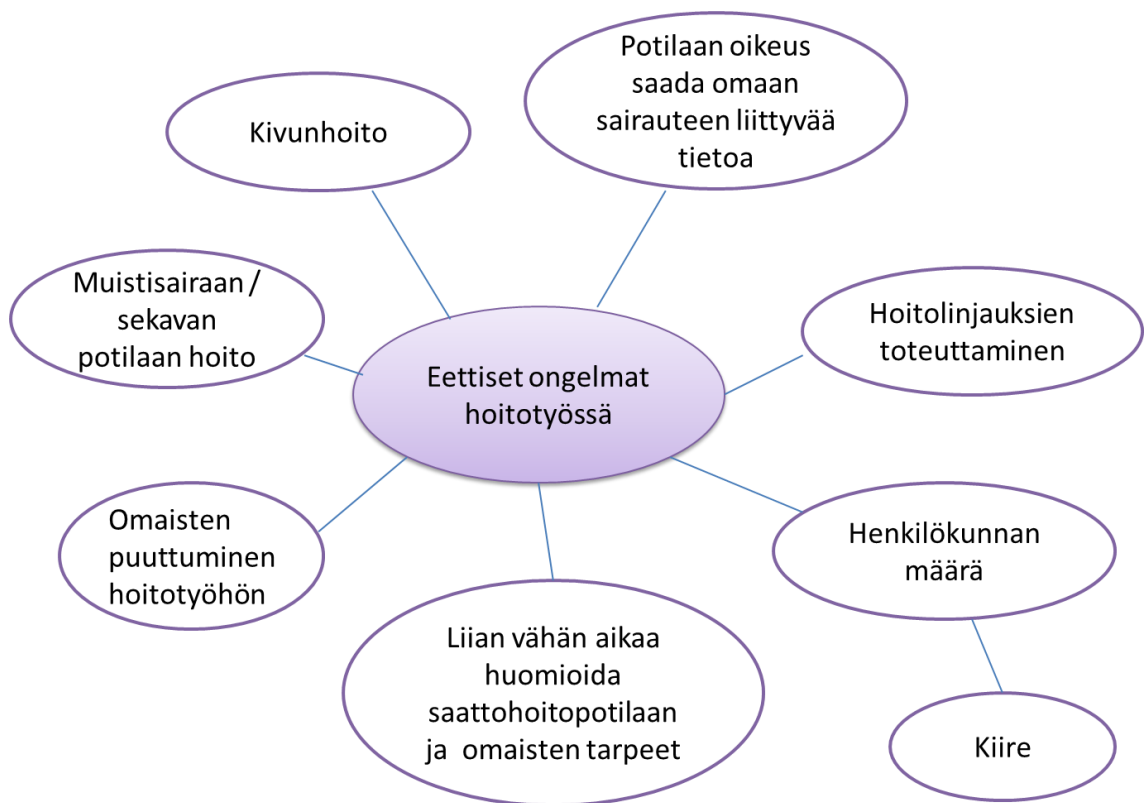
Sairaanhoitajien mukaan he tiedostavat, että joutuvat joskus toimimaan vastoin eettistä hyvää, mutta tällöin kyse on aina kuitenkin potilaan parhaaksi tehtävästä työstä. Potilaan kokonaisvaltainen hoito tulee huomioida koko hoitoprosessin aikana. Sairaanhoitajien vastuulliseen toimintaan kuuluu myös potilaan kuunteleminen ja tämän mielipiteiden arvostaminen.

Sairaanhoitajien eettisessä osaamisessa esiin nousivat hoitajien oma vastuu ammatillisesta kehittämisestä, kollegiaalisuudesta, työhyvinvoinnista ja työmotivaation lisäämisestä. Sairaanhoitajien eettisyys näkyy päivittäin kaikenlaisten potilaiden kohtaamisissa. Jokaisen hoitajan tulee pystyä perustelemaan omaa toimintaansa, mitä tekee ja miksi tekee. Omaa työtään tulee kunnioittaa, mutta myös kunnioittavaa kohtelua tarvitsevat potilaat ja heidän omaisensa. Osastolla myös hoitotahdon kunnioittaminen on kaikkien vastuulla. Hoitajilla on vastuu päivittää omaa osaamistaan ja osallistua tarvittaviin koulutuksiin. Vanhaa tietoa täytyy uskaltaa kyseenalaistaa. Potilaiden hoidossa tulee ottaa huomioon potilaan omat voimavarat ja ihmisarvo. Eettisessä hoitotyössä sairaanhoitajan täy-

tyy uskaltaa myös tuoda julki työhön ja työyhteisöön liittyvät ongelmat, keskustella arvostaen toisten mielipiteitä ja kysyä herkästi neuvoa.

6.3 Eettiset ongelmat hoitotyössä

Vastauksista kävivät ilmi hoitotyön haasteet ja ongelmat, joiden kanssa sairaanhoitajat päivittäin työskentelevät yrittäen toteuttaa hyvää hoitoa. Ongelmalisina koettiin sekavan tai muistisairaana potilaan lääkehoito, kivunhoidon toteuttamisen haasteet sekä potilaan oikeus saada itseään koskevaa asianmukaista tietoa.

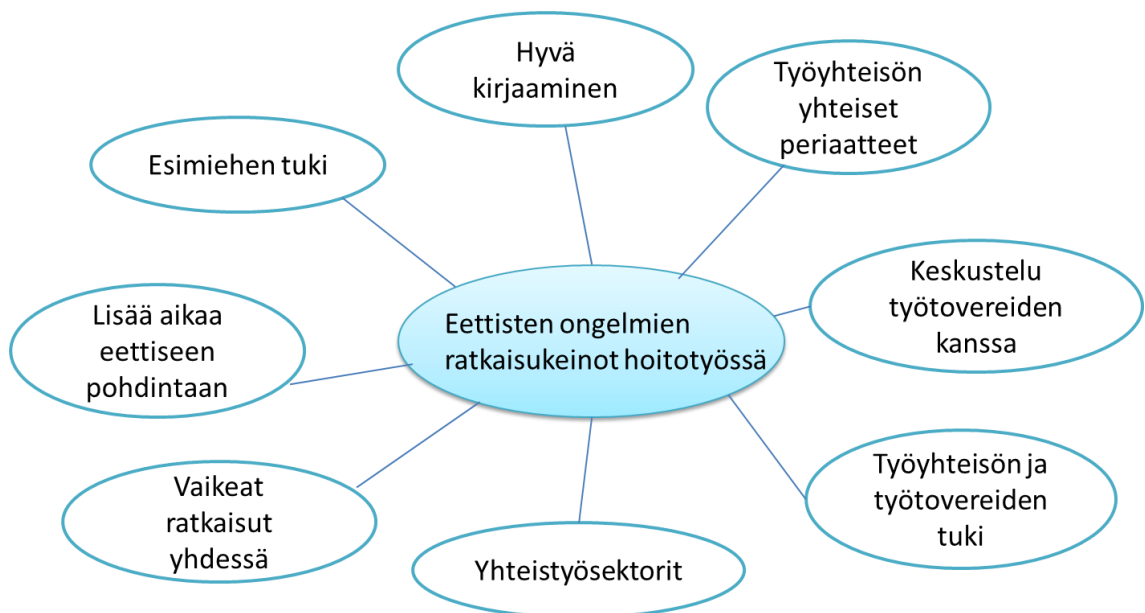
Kuva 3. Eettiset ongelmat hoitotyössä

Sairaanhoitajien mukaan potilaiden itsemääräämisoikeus toteutuu huonosti. Sairaanhoitajat kokevat useasti olevansa lääkärin ja omaisten välissä sekä joutuvansa toteuttamaan asioita, jotka kokevat eettisesti vääriksi. Myös haasteet ja

ristiriidat potilaan hoitolinjauksissa lisäävät sairaanhoitajien työtä sekä vaikeuttavat jatkohoitosten suunnittelua. Sairaanhoitajien mukaan omaisten liian suuri hoitoon puuttuminen vaikeuttaa työtä, etenkin jos omaisten toiveet eroavat suuresti potilaan toiveista. Tällöin sairaanhoitajan tehtävänä on toimia potilaan asianajajana ja puuttua epäeettiseen toimintaan. Sairaanhoitajien työmäärä on lisääntynyt, eikä henkilökunnan määrä aina vastaa potilaiden hoidettavuutta. Jatkuva kiire vähentää aikaa eettiseltä päätöksentekoprosessilta. Myös saattohoitopotilaille ja heidän omaisille annettava aika koettiin aivan liian vähäiseksi.

6.4 Eettisten ongelmien ratkaisukeinot hoitotyössä

Vastausten mukaan työyhteisön eettisten ongelmien ratkaisukeinot pohjautuvat keskusteluun, työyhteisön ja työtovereiden tukeen, avunantoon toisille sekä tarvittaessa yhteydenottoihin muihin yhteistyösektoreihin. Tärkeää on myös ongelmien esiintyessä selvittää, mitä on tapahtunut ja mitkä asiat siihen ovat johtaneet. Näin voitaisiin yhdessä puuttua ongelmatilanteisiin ja ennaltaehkäistä niiden tapahtumista.

Kuva 4. Eettisten ongelmien ratkaisukeinot hoitotyössä

Esimiehen tuki koettiin tärkeäksi sekä työyhteisön yhteiset periaatteet ja niiden toteutus, sillä yhteiset pelisäännöt selkeyttäisivät työntekoa. Sairaanhoidajien mukaan kiire on suurin este riittävälle eettiselle pohdinnalle. Silloin ei jää aikaa haastavien potilastapausten hoidonsuunnitteluun pidemmällä tähtäimellä, ja näin ollen saattohoitopotilaille ja omaisille annettava aika jää liian lyhyeksi, jolloin vaikeat päätökset täytyy tehdä liian nopeasti.

Eettisten ongelmien ratkaisussa työpaikalla koettiin tärkeäksi oma pohtiminen, miten tulisi toimia. Sairaanhoidajat pyrkivät ottamaan huomioon työtovereiden mielipiteet, jonka jälkeen tehdään ratkaisut yhdessä. Sairaanhoidajat toteavat, että hoitotyössä tulee pyrkiä parhaaseen mahdolliseen ratkaisuun, vaikka se sotisi joskus omaatuntoa vastaan. Vaakakupissa on kuitenkin aina potilaan paras. Eettisenä ongelmana on esimerkiksi potilaan sitominen sänkyyn tai tuoliin potilaan tai muiden potilaiden turvallisuuden vuoksi.

Sairaanhoidajan ammattitaitoon kuuluu pystyä tekemään vaikeitakin ratkaisuja ja pystyä ottamaan vastuu omasta tekemisestä. Opinnäytetyön tutkimuksen vastauksista nousi selkeästi esille sairaanhoidajien halu hoitaa hyvin lakien ja asetusten mukaan, kunnioittaa potilaita, omaisia sekä työtovereita. Yhteisten hoitolinjojen sopiminen, palaverit ja työtovereiden tuki haastavien potilastapausten jälkeen koettiin tärkeäksi. Sairaanhoidajilla on myös vastuu puuttua epäasialliseen kohteluun, jos sellaista tulee esiin. Työyhteisössä tulee voida tuoda julki vaikeitakin asioita ja pystyä keskustelemaan kaikkien työyhteisössä olevien kanssa. Tässä ongelmanratkaisu- ja vuorovaikutustaidot korostuvat. Hyvä kirjaaminen antaa myös hoitajalle oikeusturvaa ja helpottaa työtovereiden työtä.

6.5 Eettistä hoitotyötä vahvistavat tekijät

Sairaanhoidajien eettinen osaaminen on tärkeä osa työtä, ja sitä tulisi vahvistaa koulutuksella sekä vanhojen tapojen päivittämisellä. Jokaisella sairaanhoidajalla on vastuu päivittää tietojansa. Asioita tulisi ajatella kriittisesti ja uskaltaa etsiä keinoja niiden kehittämiseen ja parantamiseen.

Kuva 5. Eettisen osaamisen vahvistaminen hoitotyössä

Vastauksista kävi ilm,i että sairaanhoitajat toivovat osastolle yhteisiä periaatteita ja arvoja, jotka selkeyttäisivät osaston toimintaa ja tukisivat hoitajien työtä. Sairaanhoitajat kokevat tarvitsevansa myös johdon ja esimiehen tukea päivittäisessä työssään. Fyysisesti ja psyykkisesti raskas työ velvoittaa sairaanhoitajia hoitamaan itseään, missä liikunta, hyvä ravitsemus, ystävien ja perheiden tuki auttavat. Huumori ja motivoiva työyhteisö auttavat jaksamaan raskainakin päivinä, ja kiitoksen antaminen ja hyvät vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä potilaiden hoitamisessa ja työyhteisössä. Raskaista ja vaikeista asioista tulee voida keskustella työpaikalla työtovereiden ja esimiehen kanssa. Näin autetaan työssä jaksamista.

6.6 Yhteenveto tutkimustuloksista

Opinnäytetyön tulosten mukaan sairaanhoitajilla on vankka ammattitaito ja kyky ottaa huomioon monia eri asioita potilaiden hoidossa. He haluavat potilailleen hyvää ja ammattitaitoista hoitoa. Sairaanhoitajat tiedostavat eettisen päätöksenteon tärkeyden potilaiden hoidossa, mutta tuovat esille myös haasteet, jotka

vaikeuttavat tämän toteutumista. Saamieni tuloksien pohjalta voisi osastolla käsitellä aihetta, ja yhdessä katsoa, voisiko joillain toimilla helpottaa sairaanhoitajien työtä. Sairaanhoitajien työssä jaksaminen on myös potilaiden etu. Etenkin osaston yhteisten pelisääntöjen ja arvojen selkeyttäminen voisi edesauttaa eettisen hoitoprosessin toteutumista. Saatujen tulosten mukaan eettinen hoitotyö ja etiikka ovat sairaanhoitajien koulutuksessa tärkeässä osassa, ja sairaanhoitajaopiskelijoiden oma vastuu sen huomioimisessa korostuu.

Hyvät työtoverit ja avoin keskustelu auttavat sairaanhoitajia eettisessä hoitotyön toteuttamisessa. Potilaille halutaan tarjota paras mahdollinen hoito. Eettiseen hoitotyöhön kasvetaan, ja se on oleellinen osa sairaanhoitajien osaamista. Työnantajien tulisi tarjota säännöllisiä koulutuksia, palaverieita ja tarvittaessa työnohjausta, jotta osaamista voitaisiin vahvistaa. Nykypäivänä hoitotyön haasteet ovat kasvaneet. Potilaat ja omaiset ovat valveutuneita ja perillä omista oikeuksistaan, minkä vuoksi ajan tasalla oleva tieto ja sairaanhoitajien ammattitaidon lisääminen tulee huomioida.

7 Pohdinta

Opinnäytetyössä tutkimusongelmat olivat aika haastavat ja laajat. Kysymyslomakkeen kysymyksillä sain kuitenkin hyvin kattavia ja perusteltuja vastauksia, ja niissä korostuivat samankaltaiset teemat. Asioita oli kuvattu selkeästi ja ytimekkäästi. Vaikka palautuneita vastauslomakkeita tuli vain kuusi, niistä sai kuitenkin selkeän käsityksen sairaanhoitajien eettisestä osaamisesta.

Aiheen haasteellisuuden vuoksi opinnäytetyön toteuttamistapa oli sopiva, koska haastatteluilla aiheen rajaaminen olisi ollut vaikeaa. Saaduista vastauksista löytyy samoja asioita kuin Piispasen (2013) opinnäytetyöstä, jossa opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää sairaanhoitajien näkemyksiä valvontahoitotyötä ohjaavista arvoista ja etiikasta. Tuloksissa korostuivat hoitotyötä ohjaavat arvot, hoitajien kliiniset taidot, työilmapiiri, luottamus ja vertaistuki. (Piispanen 2013.) Samoja asioita nousi esiin myös omassa opinnäytetyössäni.

Opinnäytetyön tuloksista sain käsityksen sairaanhoitajien huolesta ja turhautumisesta, joka liittyi omaan työhön, mutta kuitenkin yhtäläisistä arvoista, jotka ohjaavat heitä aina kerta toisensa jälkeen ylittämään itsensä, vaikka työ on haastavaa. Saadut tulokset olisi hyvä käydä yhdessä läpi henkilökunnan kanssa ja keskustella, kuinka ongelmakohtia voisi muuttaa ja työssä jaksamista parantaa.

Jatkotutkimusaiheena voisi toteuttaa uusintakyselyn, jossa voisi verrata, onko tehdyillä toimenpiteillä ollut vaikutusta henkilöstön jaksamiseen ja käytäntöjen muuttamiseen. Jatkotutkimuksessa voisi ottaa myös huomioon lähi- ja perushoitajat, joita työskentelee osastoilla paljon ja jotka ovat tärkeässä osassa hoitotyön toteuttamisessa. Saatuja tuloksia voisi hyödyntää sairaanhoitajakoulutuksessa, jossa kannustettaisiin opiskelijoita miettimään omaa arvomaailmaansa, toisten huomioimista ja eettisen osaamisen vahvistamista.

Kuvat

Kuva 1. Etiikka sairaanhoitajien kuvaamana, s. 16

Kuva 2. Eettinen osaaminen hoitotyössä, s. 17

Kuva 3. Eettiset ongelmat hoitotyössä, s. 18

Kuva 4. Eettisten ongelmien ratkaisukeinot hoitotyössä, s. 19

Kuva 5. Eettisen osaamisen vahvistaminen hoitotyössä, s. 21

Lähteet

- Etene. Terveystieteiden tutkimuskeskus, yhteiset tavoitteet ja periaatteet - opas. 2011. 4.
http://www.etene.fi/c/document_library/get_file?folderId=17185&name=DLFE-543.pdf. Luettu 10.5.2013.
- Haho, A. 2013. Etiikka-sarja: Hoitamisen taito. Sairaanhoidajaliitto ry.
http://www.sairaanhoidajaliitto.fi/amatilliset_urapalvelut/julkaisut/sairaanhoidaja-lehti/5_2009/etiikka-sarja/etiikka-sarja_eettinen_hoitamise/. Luettu 2.4.2013.
- Harju, R. & Vesala, J. 2012. Haastavan omaisen kohtaaminen – Hoitajien kokemuksia. Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Koota, E. & Poikkeus, T. 2013. HUS/HYKS. Peijaksen sairaala. Opiskelijoiden eettisen osaamisen tukeminen käytännön harjoittelussa EETU-hankkeen loppuraportti.
- Korhonen T. 2013. ”Sairaanhoidajan tulevaisuuden osaaminen-hanke”. Metropolia.
- Kujala, M., Lipponen, V., Ruuskanen, I., Salminen, L. & Suikkala, A. 2013. Sairaanhoidajakoulutus tänä päivänä. Sairaanhoidajaliitto ry.
http://www.sairaanhoidajaliitto.fi/amatilliset_urapalvelut/julkaisut/sairaanhoidaja-lehti/2_2008/muut_artikkelit/sairaanhoidajakoulutus_tana_paiv/. Luettu 22.4.2013.
- Kylmä, J. & Juvakka, T. 2012. Laadullinen Terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima.
- Leino- Kilpi, H., Salminen, L., Suhonen, R., Stolt, M. 2011. Etiikan opetuksesta terveysalan koulutuksessa. Sairaanhoidaja-lehti. 2011/2, 38–41.
- Leino- Kilpi, H. & Välimäki, M. 2008. Etiikka Hoitotyössä. Helsinki: WSOY.
- Löfman, P. 2006. Itsemääräämisen edistäminen. Osallistavan toimintamallin kehittäminen reumapotilaiden hoitotyöhön. Yhteiskuntatieteet. Kuopion yliopisto.
- Piispanen, N. 2013. ” Ei siinä pelkällä etiikalla pärjätä”, Arvot ja Etiikka valvontahoitotyössä. Tampereen ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Saimaan ammattikorkeakoulu 2013a. Soleops. Opetussuunnitelmat.
http://ops.saimia.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjSel/tab/tab/fet?ryhmyttyp=1&amk_id=1111&lukuvuosi=&valkiel=fi&kouluhj_id=16076949&ryhma_id=17018624. Luettu 13.11.2013.
- Saimaan ammattikorkeakoulu 2013b. Soleops. Osaamistavoitteet.
http://ops.saimia.fi/opsnet/disp/fi/ops_OpetTapTeks/tab/tab/sea?opettap_id=17020227&stack=push. Luettu 13.11.2013.

Sailo, E. & Vartti, A-M. 2000. Kivunhoito. Helsinki: Tammi.

Sairaanhoitajaliitto ry. 2013a. Opiskelu sairaanhoitajaksi.
http://www.sairaanhoitajaliitto.fi/sairaanhoitajan_tyo_ja_hoitotyon/opiskelu_sairanhoitajaksi/. Luettu 22.4.2013.

Sairaanhoitajaliitto ry. 2013b. Eettiset ohjeet.
http://www.sairaanhoitajaliitto.fi/sairaanhoitajan_tyo_ja_hoitotyon/sairaanhoitajan_tyo/sairaanhoitajan_eettiset_ohjeet/. Luettu 2.4.2013.

Sairaanhoitajaliitto ry. 2013c. Tilastoja.
<http://www.sairaanhoitajaliitto.fi/viestinta/tilastoja/>. Luettu 11.10.2013.

Sarvimäki, A. & Stenbock- Hult, B. 2009. Hoitotyön etiikka. Helsinki: Edita.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2012. Potilaan oikeudet.
http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/asiakkaanoikeudet/terveydenhuolto. Luettu 22.4.2013.

Vartio, H. & Leino-Kilpi, H. 2009. Sairaanhoitaja potilaan edunvalvojana. Sairaanhoitajaliitto ry.
http://ezproxy.saimia.fi:2070/dtk/shk/koti?p_artikkeli=&p_haku=potilaan%20edunvalvojana . Luettu 2.4.2013.

Valvira. 2013. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Ohjaus ja valvonta. Potilaan keskeisimmät oikeudet.
[.http://www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta/terveydenhuolto/potilaan_oikeudet](http://www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta/terveydenhuolto/potilaan_oikeudet). Luettu 12.5.2013.

Arvoisa sairaanhoitaja,

Olen kolmannen vuoden sairaanhoitajaopiskelija Saimaan ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyöni tarkoitus on kuvata sairaanhoitajien eettistä osaamista sekä siihen vaikuttavia tekijöitä.

Olen tehnyt kyselylomakkeen niin, että sinä sairaanhoitajana voisit mahdollisimman tarkasti ja kuvailevasti kertoa omista näkemyksistäsi ja taidoistasi minulle, jotka auttaisivat tuomaan esiin hiljaista tieto- taitoa, jotka itse koet tärkeäksi eettisessä hoitotyön osaamisessa.

Opinnäytetyön tarkoitus on olla minulle oppimisen väline kohti sairaanhoitajan ammattia, sekä tuoda uusia näkökulmia pohdittavaksi ja mietittäväksi jo työtä pitempään tehneelle.

Kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista ja kyselylomakkeet käsitellään nimettöminä. Kyselylomakkeet palautetaan täytettyinä suljetussa kirjekuoressa sille ilmoitettuun paikkaan. Aineisto säilytetään huolellisesti ja hävitetään asianmukaisesti työn valmistuttua.

Mikäli haluat asiasta lisätietoja, tai jokin asia mietityttää, voit ottaa minuun yhteyttä, vastaan mielelläni kysymyksiisi.

Yhteistyöterveisin 10.5.2013

Anne Kiljunen

Toivon että pystyisit vastamaan mahdollisimman tarkasti ja kuvailevasti seuraaviin kysymyksiin.

1. Mitä etiikka mielestäsi sisältää?

2. Mitä eettisyys sinulle merkitsee?

3. Mitä eettinen osaaminen on hoitotyössä?

Liite 2 (2)

4. Miten kuvailisit omaa eettistä osaamistasi, kuinka se näkyy sinun työssäsi?

5. Millaisia eettisiä ongelmia olet kohdannut työssäsi?

6. Miten eettiset ongelmat ratkaistaan työpaikalla?

7. Miten eettistä osaamista tulisi vahvistaa?

Kiitos vastauksestasi!